

MAGYAR NEMZETI BANK

Változások a fizetésimérleg- statisztika nemzetközi módszertanában

dr. Durucskó Mihály
vezető statisztikai tanácsadó

durucskom@mnb.hu

A világ statisztikája – a statisztika világa
Esztergom, 2010. október 15.

Amiről szó lesz

- A Fizetésimérleg-statisztikai kézikönyv felülvizsgálatának háttere
- A jelentősebb változások
- Függelék: A kézikönyv szerkezete
- Hasznos linkek

MAGYAR NEMZETI BANK

A kézikönyv felülvizsgálatának hátttere: a BPM6 születése

A fizetésimérleg-kézikönyv (Balance of Payments Manual [BPM])

- Az IMF alapvető feladatainak ellátásához a kezdetektől szükség volt a fizetésimérleg-statisztikák egységes nemzetközi módszertanának kidolgozására
- A fizetésimérleg-kézikönyv megalkotásával és folyamatos felülvizsgálatával kapcsolatos (időben változó) főbb célok:
 - a használt fogalmak magyarázata, a különböző csoportosítások meghatározása, az általános elszámolási elvek és eljárások rögzítése
 - a statisztikák nemzetközi összehasonlíthatóságának biztosítása
 - a fizetési mérleg és a külfölddel szembeni befektetési pozíció más makrogazdasági statisztikákkal való kapcsolatának bemutatása, és az ezekkel való összhang elősegítése
 - bevezetés a külfölddel kapcsolatos statisztikai adatok (tranzakciók, egyéb változások (flow), állományok) elemzésébe

A fizetésimérleg-kézikönyv felülvizsgálata történelmi távlatban

- BPM1 (1948): az IMF felé teljesítendő rendszeres standard adatszolgáltatás
- BPM2 (1950): a fogalmak magyarázatával kiegészített 1. változat
- BPM3 (1961): az adatszolgáltatási követelményeken túl az általános fizetésimérleg-statisztikai összefüggések bemutatása
- BPM4 (1977): a nemzetközi pénzügyi rendszer alapvető változásaira való reagálás, az alapvető fogalmak (rezidens) elszámolási elvek (értékelés) alaposabb tisztázása, nagyobb rugalmasság a prezentációs formában
- BPM5 (1993): a nemzeti számlákkal való harmonizáció, alapvető változások a számlák szerkezetében és elnevezésében, mikromegalapozás: a nemzetgazdaság nem egyetlen egység (gazdasági egységek és intézményi szektorok tárgyalása), a külfölddel kapcsolatos befektetési pozíció (IIP) bevezetése
- BPM6 (2008): a BPM5 keretei alapvetően megfelelőek, erősíteni kell az egyéb makrogazdasági statisztikákkal való összhangot

A legutóbbi felülvizsgálat folyamata 1/4

- 2000. október: IMF Balance of Payments Committee (BOPCOM) ülésén a felülvizsgálat kérdése napirendre kerül
 - **általános, elméleti jellegű kérdések** (pl. a különböző makrogazdasági statisztikák közötti összhang, kibővített szektor és instrumentum felosztás)
 - **új, vagy újonnan felmerült problémák** (pl. a külső adósság és a külfölddel szembeni befektetési pozíció közötti kapcsolat – hátralévő lejárat, a hazai és külföldi deviza szerinti megbontás –, a fizetési mérleg és a monetáris statisztika közötti kapcsolat, a gazdasági illetve valutauniók sajátosságainak beillesztése a statisztikákba)
 - **az aktuális BPM5 tisztázásra szoruló területei** (pl. a tartalékeszközök meghatározása és statisztikai elszámolása, a közvetlen tőkebefektetések elszámolásával összefüggő elméleti és gyakorlati kérdések)

A legutóbbi felülvizsgálat folyamata 2/4

- 2002. október
 - a vizsgálandó kérdések listája
 - az új kézikönyv általános szerkezete
 - a felülvizsgálat időbeli ütemezése
- 2003. december: a szakértői csoportok felállítása
 - közvetlen tőkebefektetések: Direct Investment Technical Expert Group (DITEG) [az OECD-vel közös irányítás és szakértői kör (Benchmark Advisory Group, BAG)] ▶
 - valutauniók: Currency Union Technical Expert Group (CUTEG) ▶
 - egyéb, általános kérdések: Balance of Payments Technical Expert Group (BOPTEG) ▶
 - + tartalék: Reserve Assets Technical Expert Group (RESTEG) [2005. július] ▶

A legutóbbi felülvizsgálat folyamata 3/4

- 2004. április: a tartalmi és formai javaslatokat tartalmazó részletes vázlat (annotated outline) közzététele
 - keretet szabott a nyilvános szakmai vitának
 - kérdéseket, alternatívákat fogalmazott meg (pl. mi legyen a cím?)
- témaspecifikus szakértői csoportok létrehozása (a különböző nemzetközi intézmények ezeken keresztül is kapcsolódtak a felülvizsgálat folyamatába)
 - szolgáltatás külkereskedelem
 - kereskedelmi szolgáltatások (merchandise trade)
 - turizmus
 - hazautalások (remittances)
 - adósság statisztika

A legutóbbi felülvizsgálat folyamata 4/4

- 2007. március: az első tervezet közzététele az IMF honlapján
- 2008. március: a második tervezet széleskörű véleményezésre
- 2008. január-szeptember: 9 regionális szeminárium a tervezett változások ismertetésére és a vélemények begyűjtésére
- 2008. július: új draft a BOPCOM számára a kapott vélemények és az időközben elfogadott SNA 2008 1. kötet alapján
- 2008. november: a BOPCOM egyhangúlag elfogadta az új BPM6-ot
- a határidőre le nem zárt kérdések nem felejtődnek el, felkerültek egy kutatási listára (research agenda)
- bevezetés: 2012-ig (BPM5) és 2014-től (BPM6) de mi van 2012-2014. között?
- konverziós mátrix BPM5 vs. BPM6

MAGYAR NEMZETI BANK

A jelentősebb változások

BPM6 vs. BPM5

- a gazdasági és pénzügyi folyamatok változásából eredő helyzet kezelése, a gazdaságpolitikai döntéshozatal változó igényeihez való alkalmazkodás
- a BPM6 a mérleghatásokon keresztül megjelenő külső kockázatok, sebezhetőség elemzésének felértékelődését már a címében is kifejezi
 - Balance of Payments **and International Investment Position** Manual Sixth Edition (BPM6)
- a BPM5-ben kialakított általános keret és az ott használt alapvető fogalmak, elvek megváltoztatására nem volt szükség
- a változások részletes listáját a BPM6 [8. függeléke](#) tartalmazza

A jelentősebb változások 1/3

- a bérmunka és a kereskedelmi szolgáltatások (goods under merchanting)
 - áru vs. szolgáltatás
 - nettó vs. bruttó elszámolás
- változások a pénzügyi szolgáltatások mérésében
 - FISIM
- a közvetlen tőkebefektetések részletesebb tárgyalása (az OECD-vel összhangban)
 - a követelés/tartozás szerinti megbontás bevezetése (az irány is marad)
 - Framework for Direct Investment Relationship (FDIR)
 - az ellenőrzés (control) és a befolyás (influence) fogalmának bevezetése
 - a tesvérvállalatok (fellow enterprises) kezelése

A jelentősebb változások 2/3

- új fogalmak bevezetése
 - tartalékhoz kapcsolódó kötelezettségek (reserve related liabilities)
 - standardizált garanciák (standardized guarantees)
- a határon átnyúló hazautalások (international remittances) fogalmának újradefiniálása
- a mérleghatások és összefüggések részletesebb tárgyalása
 - külön fejezet a tranzakción kívüli egyéb változásoknak (flow)
- részletesebb magyarázatok és kiegészítő mellékletek (a kézikönyv terjedelme majdnem duplája az eredetileg elképzeltnek)
 - gazdasági és valutauniók valamint egyéb regionális formációk
 - a multinacionális vállalatok tevékenységére vonatkozó statisztikák (AMNE)

A jelentősebb változások 3/3

- a nemzeti számlák rendszerével való még szorosabb harmonizáció
 - azonos terminológia használata (pl. elsődleges és másodlagos jövedelmek számlája)
 - a pénzügyi mérlegben a **standard prezentáció** megváltozása
 - a bruttó forgalmak (*bevétel/ kiadás; credit/ debit*) helyett egyenlegek (*követelések nettó növekedése/ tartozások nettó növekedése; net acquisition of financial assets/ net incurrence of liabilities*) bemutatása
 - az előjelkonvenció megváltozása az aggregált prezentációs szinten: a növekedés „+” a csökkenés „-” ,függetlenül attól, hogy követelésről vagy tartozásról van-e szó
 - a pénzügyi mérleg egyenlege = a folyó és tőkemérleg egyenlege (egyenlegező tétel)
 - nettó hitelnyújtás (+)/nettó hitelfelvét (-) [net lending (+)/net borrowing (-)]

MAGYAR NEMZETI BANK

Függelék: A kézikönyv szerkezete

Szerkezet 1/3

A fejezetek

- 14 fejezet ...
- általános kérdések (1-6. fejezet)
 - o [1. fejezet](#): Bevezetés
 - o [2. fejezet](#): Az általános keretek áttekintése
 - o [3. fejezet](#): Elszámolási elvek
 - o [4. fejezet](#): Az alapvető kategóriák áttekintése (gazdasági terület, gazdasági egységek, intézményi szektorok, a rezidens fogalom)
 - o [5. fejezet](#): A pénzügyi követelések és tartozások különböző csoportosításai
 - o [6. fejezet](#): A pénzügyi eszközök funkcionális kategóriái

Szerkezet 2/3

A fejezetek

- az egyes számlák bemutatása (7-13. fejezet)
 - o [7. fejezet](#): A külfölddel szembeni befektetési pozíció (IIP)
 - o [8. fejezet](#): Pénzügyi mérleg
 - o [9. fejezet](#): A tranzakción kívüli egyéb állományváltozások
 - o [10. fejezet](#): Áruk és szolgáltatások
 - o [11. fejezet](#): Elsődleges jövedelmek
 - o [12. fejezet](#): Másodlagos jövedelmek
 - o [13. fejezet](#): Tőkemérleg
- bevezetés a fizmérleg elemzésbe: [14. fejezet](#)

Szerkezet 3/3

A függelékek

- ...és 9 függelék bizonyos speciális kérdések részletesebb bemutatására
 - o [1. függelék](#): Rendkívüli finanszírozás
 - o [2. függelék](#): Adósság átszervezés
 - o [3. függelék](#): Regionális megállapodások: gazdasági és valutauniók és egyéb regionális formációk
 - o [4. függelék](#): A multinacionális vállalatok tevékenységét leíró statisztikák
 - o [5. függelék](#): Hazautalások (Remittances)
 - o [6a. függelék](#): Közvetlen tőkebefektetések (tematikus összefoglaló)
 - o [6b. függelék](#): Pénzügyi lízing (tematikus összefoglaló)
 - o [6c. függelék](#): Biztosítás, nyugdíjrendszerek, standardizált garanciák (tematikus összefoglaló)
 - o [7. függelék](#): A nemzeti számlák külföld számlájával való kapcsolat
 - o [8. függelék](#): Változások a BPM5-höz képest
 - o [9. függelék](#): A standard összetevők és egyéb tételek

1. IMF BOPCOM: <http://www.imf.org/external/bopage/bopindex.htm>
2. BPM6: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>
 - a) fejezetenként: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/bopman6.htm>
3. A BPM5 felülvizsgálat: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/bopman5.htm>
 - a) DITEG: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/diteg.htm>
 - b) CUTEK: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/cuteg.htm>
 - c) BOPTK: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/bopteg.htm>
 - d) RESTK: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/resteg.htm>
 - e) Annotated Outline: <http://www.imf.org/external/np/sta/bop/pdf/ao.pdf>
4. SNA 2003 felülvizsgálat: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/snarev1.asp>
 - a) az új SNA 2008: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNA2008.pdf>
5. OECD Benchmark Definition of FDI 4th Edition
<http://www.oecd.org/dataoecd/26/50/40193734.pdf>
6. BPM6 konverziós mátrix
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/matrix.pdf>

MAGYAR NEMZETI BANK

Köszönöm a figyelmet!